

10. In het vorige nummer van ons tijdschrift (1) hebben wij uitgebreid aandacht besteed aan de mogelijkheid en de wenselijkheid van het inschakelen van lokale korrespondenten in onze werking.

In dit kader openen wij deze nieuwe rubriek waarvoor als eersten F. Van Gael, Bestendig gedeputeerde provincie Antwerpen en A. Despretz, een bijdrage hebben geleverd.

10.1. HISTORISCH ONDERZOEK NAAR DE SOCIALISTISCHE BEWEGING TE TURNHOUT.

Bij mijn kontakten met A.M.S.A.B. werd mij gevraagd hoe ik ertoe kwam mij te verdiepen in de geschiedenis van de Socialistische Beweging. Belangstelling daarvoor heb ik uiteraard steeds gehad, doch de tijd ontbreekt meestal om er intensief mee bezig te zijn.

Turnhout en de Kempen zijn niet bepaald een gebied waar de socialistische beweging zeer vroeg wortel heeft geschoten. Daarvoor was (en is) de streek veel te klerikaal. Dat neemt niet weg dat opzoekingen naar de bronnen van het socialisme te Turnhout einde der vorige eeuw en begin der twintigste eeuw een boeiende bezigheid zijn.

Dat ik mij daarin sedert maanden heb verdiept is niet te wijten aan een gebrek aan andere bezigheden. Dat ik toch aan dit opzoekingswerk begon komt door het feit dat door de Culturele Raad van Turnhout het initiatief genomen werd om een boek samen te stellen over de geschiedenis van Turnhout. Hiervoor werden verschillende medewerkers aangezocht die elk een bepaald aspekt behandelen.

De stadsarchivaris, Harry De Kok, die de hoofdredactie van het boek op zich nam, meende (terecht) dat ook een hoofdstuk over de socialistische beweging niet mocht ontbreken. Na tevergeefs gezocht te hebben naar iemand die dit werk op zich wilde nemen, ben ikzelf er dan maar aan begonnen.

---

(1) A.M.S.A.B.-Tijdingen, 1982, I, 2, pp. 17-21 : Inventarisatie van socialistische archieven in West-Vlaanderen.

Voor amateur-historici is het wellicht interessant te weten hoe ik daarbij te werk ging. Als militant vertrouwd met alle takken van onze beweging, dacht ik dat nergens belangrijke eigen archieven te vinden zouden zijn, gezien zeer veel verloren was gegaan tijdens de tweede wereldoorlog.

Naast mijn persoonlijke documentatie, o.a. uit de jeugdbeweging vóór 1940, ben ik gaan zoeken bij de verschillende vakbonden en bij de socialistische mutualiteit. Tot verrassing van sommige secretarissen van genoemde organisaties en mijn eigen verrassing, kwamen zeer interessante en kostbare documenten uit kelders en kasten. Kasboeken uit begin dezer eeuw, van de soc. sigarenmakers en van de boekbinders; oude ledenboeken; stichtingsakte van de Coöperatie; eerste statuten van de mutualiteit; oud ledenboek van de soc. mutualiteit met vermelding van de stichters. Zeer belangrijk waren ook de verslagboeken van de mutualiteitsvergaderingen, maar vooral verslagboeken van het zgn. Middenkomitee tussen 1913 en 1932.

Verdere opzoekingen geschieden op het stadsarchief te Turnhout, waar echter enkel anti-socialistische artikels te vinden zijn in weekbladen uit de periode van 75 à 100 jaar geleden. Dit was nochtans niet zonder belang, wel integendeel. Na de nodige aantekeningen uit het Turnhoutse stadsarchief, werden in de Antwerpse stadsbibliotheek de jaargangen van het socialistisch blad "De Werker" nagegaan voor wat de Turnhoutse berichten betreft. Tot de jaargang 1894 was dit niet zo tijdrovend, doch vanaf maart 1894 werd "De Werker" een dagblad, zodat er heel wat moest gebladerd en genoteerd worden.

Natuurlijk bleven er bij verzameling en ordening van al deze gegevens heel wat leemten en vraagtekens. Talrijke vragen werden op papier gezet, die aan bod kwamen bij interviews met oude militanten die nog konden geraadpleegd worden.

Gezien het hoofdstuk voor het boek over Turnhout niet te uitgebreid mocht ingebracht worden had ik weldra heel wat meer gegevens dat ik kon verwerken. Oordelend dat al

deze historische feiten en documenten over de eigen beweging niet mochten onthouden worden aan de huidige generatie leden van de socialistische organisaties, begon ik einde 1981 met een veertiendaagse rubriek in ons blad "Voor Allen". Deze kolommen verschijnen nu reeds bijna anderhalf jaar en er is nog voldoende materiaal om het een jaartje vol te houden.

Uit reacties van partijgenoten, vooral ouderen, kan in elk geval belangstelling vastgesteld worden voor de plaatselijke socialistische geschiedenis.

Tenslotte stelde ik een herdenkingsbrochure samen over de geschiedenis van onze Socialistische Mutualiteit "Bond Moyson" van het arrondissement Turnhout. Deze brochure verscheen in april 1983 naar aanleiding van het 75-jarig bestaan.

Mijn werkwijze om zgn. geschiedenis te schrijven is misschien niet wetenschappelijk. Aan mogelijke amateurs kan ik enkele zeggen dat, eens men aan zulk werk is begonnen, het zo boeiend wordt dat men spijt heeft er niet meer tijd aan te kunnen besteden.

Frans VAN GAEL

Lokaal DE VOLKSWIL uit de brochure van F. VAN GAEL, 75 jaar Bond Moyson Turnhout 1908-1983 (1983).